

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ДВИЖЕНИЕТО ПО ПЪТИЩАТА ЗА I - IV КЛАС

I. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

ПО “БЕЗОПАСНОСТ НА ДВИЖЕНИЕТО ПО ПЪТИЩАТА” /БДП/

Учебната програма по Безопасност на движението по пътищата /БДП/, за I - IV клас поставя началото на цикъла за изграждане на основите на възпитанието, културата и техническата грамотност, необходими за безопасното поведение по пътищата на учениците, в рамките на началното образование. Те осигуряват начална компетентност за елементите на пътната среда: “човек - пътено превозно средство - път”. Изграждането на безопасно поведение трябва да бъде постигнато чрез ситуации, в които обучаваните се учат да разбират, прилагат, оценяват и управляват практически умения, необходими им в съвременната пътна обстановка. Те трябва да се формират главно чрез подражаване, упражнения, тренировки и личен опит.

Чрез учебната програма трябва да се постигне придобиване от учениците на знания и умения, формирани при възпитанието и обучението им, и същевременно да се осигурят условия за изграждане на представите им за връзките между техника - социална действителност - транспортна култура.

Възпитателната дейност чрез изучаването на Безопасност на движението по пътищата представлява своеобразни стъпала за преминаване от процеса на възприемане, формиране, затвърдяване и надграждане на знания и умения към развиване и усъвършенстване на защитните механизми на децата и учениците като участници в съвременното пътено движение.

Дългосрочната роля на възпитанието и обучението по Безопасност на движението по пътищата е създаването на определен начин на мислене и изграждане на транспортна култура на отделната личност, които осигуряват не само личната безопасност, но и сигурността на останалите участници в движението.

Обучението по Безопасност на движението по пътищата е вид социално учене и трябва да бъде наситено с дейности с интелектуален и практически характер, а доминиращата форма да бъде практическото упражнение. Това ще осигури като резултат доминиране на уменията над теоретичното знание, защото опазването на живота и здравето изисква преди всичко действено-практическо отношение, самоконтрол и отговорност към спазване на нормативни изисквания и стремеж за усъвършенстване на защитни реакции.

Обучението по Безопасност на движението по пътищата е концентрично, като целите, учебното съдържание, формите и методите му са в зависимост от психофизиологическите особености на учениците.

В основата на определяне на целите на обучението по Безопасност на движението по пътищата в отделните класове е залегнал статуса на ученика последователно през годините.

Учебното съдържание е структурирано в глобални теми за всяка възрастова група (за всеки клас) на училището.

II. ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ДВИЖЕНИЕТО ПО ПЪТИЩАТА

2.1. Да се формират и усъвършенстват сензомоторни умения за защита:

- Да възприемат и разграничават цветове, форми, движение, скорост, покой;
- Да възприемат и различават шумове от пътни превозни средства;
- Да придобиват и развиват двигателни умения (движения на тялото и

главата, определяне на посоките “ляво-дясно”, “горе-долу”, спрямо точка в себе си и спрямо точка извън себе си), насочени към възприемане на оптимално количество информация.

2.2. Да се формират и усъвършенстват интелектуални умения:

- Да се ориентират в реална пътна ситуация като пешеходци и пътници в обществения транспорт;
- Да могат да определят елементите на пътната среда в квартала, около дома и около училището;
- Да откриват грешки в поведението на пешеходци и пътници в обществения транспорт в различни ситуации;
- Да умеят да описват собственото си поведение като пешеходци и пътници;
- Да умеят да разбират и обясняват последствията от грешките в собственото си поведение като пешеходци, пътници и начинаещи велосипедисти;
- Да формират начални умения за разбиране развитието на пътнотранспортната ситуация, на поведението на участниците в нея и на собственото си поведение;
- Да изброяват рисковите фактори на различните пътно-транспортни ситуации.

2.3. Да се формират и усъвършенстват практически умения:

- Да разчитат схеми и планове с маршрути;
- Да се движат самостоятелно и безопасно по маршрут от дома до училището и обратно;
- Да преминават безопасно през кръстовища, пешеходни пътеки и необозначени места;
- Да формират умения за обясняване на собственото си поведение;
- Да формират умения за въздържане от импулсивни действия;
- Да осъзнават значението на толерантността, етичността и дисциплинираността между участниците в движението по пътищата;
- Да формират умения за извършване на правилните действия в различни пътни ситуации.

III. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Очакваните резултати са диференцирани в колони 1 и 2 на приложената таблица. Те са формулирани така, че да могат да бъдат изпълнени от учениците и да бъдат констатиран при вътрешното или външно оценяване с по-голяма лекота.

Учебното съдържание, дефинирано в ядрата на ДОО за I - IV клас, е предназначено за постигане на специфичните цели на възпитанието и обучението по БДП в тази възрастова група.

Работата в рамките на формулираните глобални теми в четирите класа трябва да доведе до полагане в единство на основите на всички компоненти на функционалната грамотност и съвременната култура на поведение. Необходимо е постигане на хармония от компоненти на техническа, организационна, правна, здравна, комуникативна и социална култура на подрастващите.

От учениците се очаква да се изградят:

- знанията и уменията, които осигуряват опазване на човешкото здраве;
- форми на безопасно поведение;
- компетентност, ценностна ориентация и мотивация за усъвършенстване на знания и умения за безопасно поведение.

Това са необходимите елементи за възпитаването на съвременна транспортна култура.

I КЛАС

III. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ		IV. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ		
Ядра на учебното съдържание	Основни резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия /по теми/	Контекст на учебното съдържание и дейности, извършвани от учениците
Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5
1. Моят безопасен маршрут	Стандарт 1. Ученикът умее да: - изработва безопасен маршрут в графична форма; - определя самостоятелно опасните места по него; - обяснява защо те са опасни; - демонстрира безопасно поведение по този маршрут. Очакван резултат: Планиране, организиране и изпълнение в реално действителен план своя безопасен маршрут.	Глобална тема:Отивам сам на училище Подтема 1: Знам безопасния път до училище Учениците трябва да: · описват, разпознават и разграничават отделните елементи на пътя: платно, тротоар, бордюр, банкет и опасните им места; · разпознават и именува участниците в движението; · описват със свои думи безопасния път от дома до училище. Подтема 2: Знам и мога да пресичам безопасно Учениците трябва да: · описват и разграничават	тротоар, платно, маршрут, бордюр, път, банкет, опасна част на тротоара, превозни средства, пешеходци, участници в пътното движение. пешеходна пътека, светофар, кръстовище, окомер, скорост.	На учениците да се даде възможност: · да разпознават и назовават основните елементи на пътя; · да обясняват предназначението на основните елементи на пътя; · да работят с учебно-помощна литература и дидактически материали; · да моделират пътни ситуации; · да се упражняват за движение по безопасен маршрут; · да наблюдават и коментират действието на светофар, поведението на пешеходците при преминаване през кръстовище; · да наблюдават и описват поведението на пешеходците при преминаване по пешеходна пътека; · да се подготвят за самостоятелно движение по маршрут; · да следват и
2. Пътната среда, в която се движа				
3. Аз и другите на пътя	Стандарт 2. Ученикът умее да: - разпознава и именува отделните елементи на пътя - платно, тротоар, бордюр, банкет и назовава опасните им места; - разпознава, именува и обяснява сигналите на светофара; - дефинира и			

4. Развитие на сензорна и моторно-двигателна активност	обяснява предназначението на видовете пешеходни пътеки. Очакван резултат: Разпознаване и именоване елементите на пътната среда в която се движи. Стандарт 3. Ученикът умее да: - именува другите участници в движението; - обяснява кой, къде и защо трябва да се движи. Очакван резултат: Разпознаване и именоване на участниците в движението Стандарт 4. Ученикът умее да: - изговаря правилно термините в ядра от 1 до 3; - развие бинаурален слух, периферно зрение, зрителна комуникация и окомер. - разграничава различните скорости на движение. Очакван резултат: Вербална и моторно-двигателна активност. Точна и адекватна реакция като	местата за пресичане и техните характеристики; · именоват кой, къде и защо трябва да се движи; · формират умения за зрителна и слухова комуникация с другите участници в движението; · формират умения за избор на безопасно място за пресичане; · формират умения за самостоятелно и безопасно преминаване по пешеходна пътека през кръстовище.	изпълняват инструкции
---	--	---	------------------------------

II КЛАС

III. Очаквани резултати		IV. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ			
Ядра на учебното съдържание	Основни резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия /по теми/	Контекст на учебното съдържание и дейности, извършвани от учениците	
Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	
1. Аз съм пътник в обществения транспорт	Стандарт 1. Ученикът умее да: - изброява задълженията си като пътник; - изброява правилата за безопасно качване и слизане в обществения транспорт; - описва опасните места вътре в обществените превозни средства и начините за предпазване от опасностите; - изброява безопасните места за него в лекия автомобил; - разбира и коментира етичните взаимоотношения между пътниците по време на пътуване.	Глобална тема: Отивам на училище с обществен транспорт Подтема 1:Знам къде и как да чакам автобус (обществено превозно средство) Учениците трябва да: · разпознават и именуват основните видовете обществени превозни средства - автобус, тролейбус, трамвай, таксиметров автомобил; · разпознават и именуват спирки на обществения транспорт и пътните знаци за означаването им; · описват опасните	пътник	На учениците да се даде възможност: · да разширяват знанията си за обществените превозни средства, спирките и пътните знаци за тях; · да се упражняват в откриване на опасните места на спирките; · да наблюдават и анализират поведението на пътниците на спирките; · да работят с учебни тетрадки и др. нагледни материали; · да разпознават опасните за тях места вътре в обществените превозни средства; · да упражняват безопасно качване и заемане на подходящо място; · да упражняват своите	1. и л · п за из че · р пр ка 2. ку · и ор ут по дя 3. · м по 4. Из из · и тр пр ср и с
2. Спирки на обществения транспорт	Очакван резултат: Безопасно поведение като пътник в обществен транспорт и лек автомобил.		спирки на транспортни средства за обществен превоз, пътни знаци за спирки, чакане, качване, слизане		

3. Видове обществен транспорт	Стандарт 2. Ученикът умее да: - разпознава и именува видове спирки и пътните знаци за тях; - обяснява опасните места в зоната на спирките; - изброява опасностите при чакане на спирка, при приближаване на обществен транспорт и при качване в него; - изброява, обяснява и демонстрира правилата за безопасно пресичане пред/зад спряло превозно средство в зоната на спирка. Очакван резултат: Безопасно поведение на спирка за обществен транспорт Стандарт 3. Ученикът умее да: - разпознава и именува видове превозни средства за обществен транспорт; - обяснява общото и различното между тях; - изброява и коментира опасните за него	места на спирката; · прилагат алгоритми за безопасно поведение на спирка. Подтема 2: Знам как да се държа като пътник в обществено превозно средство Учениците трябва да: · умеят да се качват безопасно в обществено превозно средство; · разпознават и заемат безопасно място; · се предпазват от опасните места в превозното средство; · спазват етични норми за поведение; · се предвижват и подготвят своевременно за слизване. Подтема 3: Знам как да слизам и пресичам безопасно Учениците трябва да: · умеят да	автобус тролейбус, трамвай, такси-метров автомобил задължения като пътници; · да упражняват начални етични взаимоотношения с другите пътници; · да обясняват опасностите при слизване от превозно средство; · да слизат безопасно от обществено превозно средство; · да познават опасностите пред и зад спряло превозно средство; · да се упражняват при пресичане пред и зад спряло превозно средство; · да прилагат точно алгоритъма за безопасно пресичане; · да наблюдават и коментират пресичането на други пътници; · да се упражняват във вербална и писмена активност.
--------------------------------------	--	--	---

	места в обществените превозни средства. Умения за безопасно пътуване в различните видовете превозни средства за обществен транспорт	слизат безопасно от обществено превозно средство; · обясняват опасностите при пресичане пред и зад спряло превозно средство; · прилагат алгоритми за безопасно пресичане.		
--	---	--	--	--

III КЛАС

III. Очаквани резултати		IV. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ		
Ядра на учебното съдържание	Основни резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия /по теми/	Контекст на учебното съдържание и дейности, извършвани от учениците
Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5
1. Пара-метри на пътното движение	Стандарт 1.Ученикът умее да: - изброява опасните места по пътя от дома до училището и обратно; - обяснява със свои думи понятията скорост, дистанция и интензивност на движението; - обяснява влиянието на скоростта, дистанцията и интензивността на движението върху безопасността на пешеходците. Очакван резултат: Самостоятелно	Глобална тема: На пътя е опасно Подтема 1: По пътя до училище има опасни места. Как и по какво да ги познай? Учениците трябва да: · разпознават опасните места по пътя от дома до училището и обратно; · обясняват понятията опасна и безопасна скорост,	опасни места, скорост, дистанция, интензив-ност на движени-ето, пътна ситуация пътни знаци,	На учениците да се даде възможност: · да наблюдават в реална пътна среда влиянието на скоростта, дистанцията и интензивността на движението върху безопасността на различните участници в движението; · да упражняват преминаване през пътища с различна интензивност;

2. Опасни пътни ситуации	определяне влиянието на параметрите на пътното движение за безопасността на пешеходци, велосипедисти и пътници в превозни средства. Стандарт 2. Ученикът умее да: - разпознава опасните пътни ситуации при движението си от дома до училището и обратно; - разпознава пътните знаци, предупреждаващи за опасности по маршрута на неговото придвижване; - обяснява причините за настъпване на опасни ситуация и определя степен на виновност на участниците в нея. Очакван резултат: Разпознаване и предпазване от пътни ситуации, представляващи опасност за движението на пешеходци, велосипедисти и за пътниците в превозни средства. Стандарт 3. Ученикът умее да: - разпознава пътните знаци за безопасни места за	дистанция и интензивност на движението; · разпознават и спазват пътните знаци за опасност в движението; · обясняват причините за настъпване на опасни ситуации и определят степента на виновност на участниците в тях; · анализират пътни ситуации с опасност за пешеходци, велосипедисти и пътници в превозни средства; · отбелязват върху маршрути опасните места по пътя си. Подтема 2: Безопасните места на пътя? Мога да ги открия и да се движа там. Учениците трябва да: · обясняват значението на пешеходен подлез, надлез и пешеходна пътека за безопасността на движението на пешеходците;	забраняващи движение на пешеходци и велосипедисти пешеходен подлез и надлез, пешеходна пътека, алея за велосипедисти, пътни знаци за безопасно движение	· да разпознават пътните знаци и други средства за маркиране на опасни и безопасни пътни ситуации; · да преминават през подлез, надлез, пешеходна и велосипедна алея; · да упражняват алгоритми за безопасно пресичане на пътя на места, необозначени специално за преминаване на пешеходци; · да упражняват и демонстрират сигналите за извършване на маневри с велосипед; · да работят с учебно-помощна литература, дидактически материали и документи.
3. Правила за безопасно движение по пътя				

	преминаване през пътя; - изброява безопасните места при движението си от дома до училището и обратно; - изброява алгоритми за безопасно поведение на пътя. Очакван резултат: Умения за безопасно движение като пешеходец, велосипедист и пътник в превозно средство.	· разпознават безопасните места по пътя от дома до училището и обратно; · разпознават и спазват пътните знаци за безопасност в движението; · анализират поведението на различни участници в движението при пресичане през места, необозначени специално за преминаване на пешеходци; · прилагат алгоритми за безопасно поведение на пътя.		
--	--	--	--	--

IV КЛАС

III. Очаквани резултати		IV. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ		
Ядра на учебното съдържание	Основни резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия /по теми/	Компетентности
Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5
1. Регулировчик	Стандарт 1. Ученикът умее да: - разпознава знаците и сигналите на регулировчика; - разбира и обяснява значението им за безопасността на движението на различните участници;	Глобална тема: Безопасно преминаване на пешеходци през кръстовища Подтема 1: Преминаване през кръстовище със светофар.	светофар, светофарна секция, автомобилен светофар, пешеходен	Научни умения: се даде възможност: · да набавят действащи знания за регулировчик; · да набавят действащи знания за светофар; · да набавят...

2. Пътни светофари 3. Пътни знаци за регулиране на движението на кръстовища	- разбира и изпълнява бързо и точно сигналите, които се отнасят за него. Очакван резултат: Самостоятелно и безопасно преминаване през кръстовища, регулирани от регулировчик Стандарт 2. Ученикът умее да: - изброява видовете светофари и определя предназначението им; - разпознава светлинните сигнали и обяснява значението им за регулиране на движението на различните участници; - спазва сигналите за регулиране на движението. Очакван резултат: Самостоятелно и безопасно преминаване през кръстовища, регулирани със светофари. Стандарт 3. Ученикът умее да: - изброява пътни знаци по групи за регулиране на движението на различни кръстовища; - разпознава пътните знаци по име, форма и цвят и обяснява значението им; - спазва пътните знаци за регулиране на движението на различните видове кръстовища като пешеходец, велосипедист и пътник в обществено превозно	Учениците трябва да: · изброяват видовете светофари и определят значението им; · разпознават светлинните сигнали и обясняват значението им за регулиране на движението на различните участници; · обясняват последиците от неспазване на сигналите на пътните светофари; · планират придвижването си, съставят и прилагат алгоритми за безопасно преминаване през кръстовище със светофар. Подтема 2: Преминаване през кръстовище с регулировчик Учениците трябва да: · разпознават знаците и сигналите на регулировчика; · обясняват значението им за безопасността на движението на различните участници; · обясняват последиците от неспазване на сигналите на	светофар, режими на работа. регулировчик, знаци и сигнали на регулировчика пътни знаци, регулирано и нерегулирано кръстовище.	и обясн поведе другите участни движен премин през ра кръсто регул регул светоф пътни з · да ком анализ опасно пешех при пре на регу нерегул кръсто · да опи оценява състоя пътната сигнали района училищ техния · да раб учебно литерат дидакт матери докуме · да пла премин самосто през ре и нерег кръсто
---	--	---	--	--

	средство. Очакван резултат: Самостоятелно и безопасно преминаване през кръстовища, регулирани с пътни знаци.	регулировчика; · планират придвижването си, съставят и прилагат алгоритми за безопасно преминаване през кръстовище с регулировчик. Подтема 3: Преминаване през кръстовище без регулировчик или светофар Учениците трябва да: · изброяват и класифицират според предназначението им пътните знаци за регулиране на движението на различните кръстовища; · разпознават пътните знаци по име, форма и цвят и обясняват значението им; · обясняват последиците от неспазване на пътните знаци; · планират придвижването си, съставят и прилагат алгоритми за безопасно преминаване през кръстовище без светофар и регулировчик.	
--	--	---	--

V. МЕТОДИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ ПО ПРИЛАГАНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Учебно-възпитателният процес по БДП в I - IV клас започва с конкретизиране целите на обучението на ниво ученик.

Конкретизацията трябва да бъде еднозначна и контролируема за да може целите да се използват за управление на познавателната дейност.

Препоръчва се използването на определена таксономия.

Като съдържание на обучението трябва да се използва конкретната пътна среда, в която живеят, играят и учат учениците.

Основните методи трябва да са активни, като се препоръчват: беседа, упражнения, демонстрация, наблюдения, моделиране и анализ на ситуации.

В тази възрастова група по равно да се застъпват индивидуалните средства за обучение (учебни тетрадки, индивидуални безопасни маршрути за движение, планове и схеми на населеното място и учебно-помощна литература за учителя) и груповите (табла, слайдове, диапозитиви, учебни филми, учебни площадки, реални пътни ситуации).

При реализиране на целите на възпитанието и обучението по БДП се препоръчват следните организационни форми за обучение: занятия в класната стая, в училищния двор, на най-близкото кръстовище или спирка на обществения транспорт, в кабинет по БДП, екскурзии.

Особено внимание в тази възрастова група да се обърне на “петминутката”, която задължително трябва да се провежда в последния час и да се отразява в материалната книга.

По своята същност възпитанието и обучението по БДП трябва да е активно-действено, а не пасивно-съзерцателно. Ученикът трябва да е поставен в условията на ситуативно-моделно обучение, когато активно решава различни пътни ситуации или ги моделира по зададено начало или край. Ето защо използването на учебни тетрадки, раздавателен материал и други дидактически материали е задължително условие за ефективността на учебно-възпитателния процес.

Учебно-възпитателните цели трябва да бъдат реализирани напълно и еднозначно в рамките на конкретна познавателна структура, тъй като отделните занятия (обективно поради малкия брой часове) са разделени едно от друго с голям интервал от време.

Учителите, провеждащи възпитанието и обучението по БДП, трябва да умеят:

- да дефинират активно учебните цели;
- да подбират учебно съдържание, специфично за района на училището и квартала, в който живеят учениците;
- да управляват процесите на интеоризация и екстеоризация на предметните действия, които учениците трябва да извършат;
- да наблюдават, оценяват и управляват формирането на умения за безопасно поведение на всеки ученик.

VI. СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА УЧЕНИКА ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ДВИЖЕНИЕТО ПО ПЪТИЩАТА В I - IV КЛАС

Крайната цел на възпитанието и обучението по БДП на учениците в тази възрастова група е изграждане на умения за безопасно поведение при движението им по пътищата.

Поради това точността и обективността на оценката на постиженията на учениците е много важна за тяхната мотивация в процеса на обучението им.

Постиганията на учениците в I - IV клас може да се оценяват чрез устна, тестова и други писмени форми на проверка съгласно чл.106, ал.2 от ППЗНП.

В първи клас превес се дава на устната проверка, тъй като децата още не могат да пишат свободно.

Във II, III и IV клас постепенно се прилагат останалите форми на проверка и оценка на знанията и уменията по БДП. Препоръчва се в тази възрастова група да се използват тестове. Те дават възможност на учителя за кратко време не само бързо и обективно да провери равнището на знанията на голям брой ученици и да ги оцени, но и да въвежда игрови и състезателни елементи в час.

Учителят може да използва няколко специфични форми и методи за оценяване поведението на учениците:

- демонстрация от учениците на безопасно поведение в различна пътна среда;
- ролеви игри, в които учениците са “учители” на други ученици;
- дидактически задачи, в които учениците имат възможност да анализират и коментират поведението (правилно или неправилно) на пешеходци, пътници в превозни средства и велосипедисти в различни реални пътни ситуации.

Възпитанието и обучението по БДП всеки срок завършва с писмена атестация, съдържаща оценка ДА или НЕ (възможно е и използването на рейтинг скали) за всяко знание и умение, посочено в стандартите на учебната програма за съответния срок. Атестацията е индивидуална и се прави за всеки ученик от класа в два екземпляра. Единият се предоставя на родителите, а другият остава в архива на училището.